

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 października 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku M. K. z dnia 30 września 2021 roku odmówił mu ponownego ustalenia wysokości emerytury, gdyż nie udowodnił wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy nie uznał jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w czasie : 22-05-1978 r. do 31-10-2002 r. w Odlewni (...) Sp. z o.o. w K. ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 28-03-2003 r. wskazano prace w szczególnych warunkach w w/w okresie w wykazie A, Dz. XIV/III, poz.25 pkt 1 Zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985 r. na stanowisku "elektromonter utrzymania ruchu". Stanowisko to nie zostało wykazane w w/w wykazie. W świadectwie brak jest również informacji od pracodawcy, że praca ta była wykonywana przez wnioskodawcę stale i bezpośrednio przy stanowiskach, na których byli zatrudnieni pracownicy wykonujący prace wymienione we wskazanym zarządzeniu.

(decyzja – k. 18 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł M. K. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wnosząc o przyznanie prawa do ponownego ustalenia emerytury z uwzględnieniem rekompensaty jako dodatku do kapitału początkowego wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności poszczególnych świadczeń miesięcznych przeliczonej emerytury do dnia zapłaty oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie odmowy ponownego ustalenia wysokości emerytury w sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego prawa do rekompensaty wskazanej w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

Z odwołania wynika, że w spornym okresie od 14-11-1977 r. do 31-10-2002 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze pracy pracował w warunkach szczególnych na hali produkcyjnej w której odbywał się cały proces technologiczny wykonania odlewów tj. topienie wsadu odlewniczego, podtrzymywanie ciekłego żeliwa tzw. zalewarkach zalewanie form odlewniczych płynnym żeliwem, produkcja mas formierskich i rdzeni w warunkach bezpośredniego oddziaływania wysokich temperatur oraz emisji szkodliwych dla zdrowia substancji powstałych przy topieniu wsadu pieca i zalewaniu form odlewniczych oraz szkodliwych emisji pyłów i gazów powstałych jako produkty powstałe przy wytwarzaniu i spiekaniu rdzeni z mas epoksydowych oraz wypalania składników masy formierskiej podczas wypełniania form odlewniczych, wybijaniem masy formierskiej czy czyszczeniem odlewów na całym obszarze hali produkcyjnej praca odbywała się w warunkach oświetlenia sztucznego, przy dużym zapyleniu i bardzo dużym hałasie zawiązanym z pracą linii technologicznych i urządzeń odlewniczych.

Z kolei w spornym okresie tj. od 22-05-1978 r. do 31-10-2002 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w systemie zmianowym w ruchu ciągłym pracował w warunkach szczególnych jako elektromonter utrzymania ruchu, do którego obowiązków należało przeprowadzanie remontów, bieżących napraw i przeglądów oraz usuwanie awarii urządzeń elektrycznych zlokalizowanych przy liniach technologicznych wykorzystywanych w procesie odlewania żeliwa

(odwołanie – k. 3-8)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 15-15 verte)

Na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 8 marca 2022 roku e-protokół (...):09:24 – 01:10:20 – płyta CD – k. 52)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

Decyzją z dnia 6 lutego 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił wnioskodawcy przyznania emerytury.

Zakład odmówił przyznania emerytury ponieważ do dnia 1 stycznia 1999 roku nie został udowodniony wymagany 25 letni okres składkowy i nieskładkowy. Na dzień 1 stycznia 1999 roku ZUS przyjął za udowodnione okresy:

- nieskładkowe – 0 lat, 4 miesiące, 2 dni;
- składkowe – 24 lata, 1 miesiąc, 3 dni;
- staż sumaryczny – 24 lata, 5 miesięcy, 5 dni;
- staż w szczególnych warunkach/ charakterze – 20 lat, 9 miesięcy, 23 dni.

ZUS nie uznał okresu uzupełniającego od dnia 21 stycznia 1970 roku do dnia 30 czerwca 1974 roku, pracy w gospodarstwie rolnym babci J. K., z uwagi na brak świadectwa ukończenia technikum ora z uwagi na fakt, iż gospodarstwo rolne było zbyt małe na świadczenie pracy w pełnym wymiarze czasu pracy.

(decyzja – k. 58-59 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł M. K. w zakresie braku zaliczenia przez ZUS do ogólnego stażu jego pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym babci J. K. znajdującego się we wsi D. woj. (...).

(odwołanie – k. 2 w aktach o sygn. VIII U 1029/14 załączonych do sprawy)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 11 czerwca 2014 roku Sąd Okręgowy w Łodzi, VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy M. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł. o prawo do emerytury na skutek odwołania M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 6 lutego 2014 roku oddalił odwołanie.

(wyrok z uzasadnieniem – k. 18, k. 21-40 w aktach o sygn. VIII U 1029/14 załączonych do sprawy)

W dniu 22 stycznia 2019 roku ubezpieczony złożył do ZUS wniosek o emeryturę.

(wniosek – k. 1-3 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 28 lutego 2019 roku organ rentowy przyznał skarżącemu emeryturę od dnia 21 stycznia 2019 roku tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 151848,72 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 552109,21 zł
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 218,40 m-cy
- wyliczona kwota emerytury wynosi 3223,25 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej:

$((...),72 + (...),21) \cdot 218,40 = 3223,25 \text{ zł.}$

Emerytura po waloryzacji przysługuje w kwocie: od 01-03-2019-3315,43 zł

Od 01-04-2019 obliczona emerytura brutto wynosi 3315,43 zł.

Wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 2724,04 zł.

(decyzja – k. 12-13 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 29 października 2021 roku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

(decyzja – k. 18 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Ze świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 28 marca 2003 roku wystawionego przez Odlewnię (...) Sp. z o.o. w K. Oddział w K. wynika, że wnioskodawca zatrudniony był we wskazanym zakładzie w okresie od dnia 14 listopada 1977 roku do dnia 31 października 2002 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy obsłudze urządzeń odlewniczych oraz przy bieżącej naprawie, remoncie, konserwacji i montażu urządzeń sterowniczych na wydziale odlewni:

1. od dnia 14 listopada 1977 roku do dnia 21 maja 1978 roku na stanowisku operatora urządzeń odlewniczych – Wykaz A Dział III poz. 43 pkt 6;
2. od dnia 22 maja 1978 roku do dnia 31 października 2002 roku na stanowisku elektromontera utrzymania ruchu – Wykaz A Dział XIV/III poz. 25 pkt 1

wykazu stanowiącego załącznik do Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy/ na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego /Dziennik Urzędowy MH i PM nr 1-3 poz. 1/.

(świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych – k. 9 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):04:46 – 01:09:20 w związku z e-protokół (...):01:19 – 00:21:00 – płyta CD – k. 52)

W Odlewni (...) Sp. z o.o. w K. Oddział w K. wnioskodawca pracował w ruchu ciągłym. Jako operator urządzeń odlewniczych ubezpieczony pracował przy linii produkcyjnej, która produkowała formy do odlewów. Formy były z mieszaniny piasku, bentonitu i lepiszcza, którą następnie zalewano roztopionym żeliwem. Skarżący pracował przy wybijaniu odlewów. Z kolei jako elektromonter wnioskodawca pracował w hali, w której znajdowały się piece do wytapiania metalu, przetrzymywania metalu. Na każdym urządzeniu znajdował się induktor elektryczny, który podtrzymywał temperaturę. W hali znajdowały się także urządzenia do zalewania, elektro - pompy, piece indukcyjne, kanałowe silniki elektryczne, urządzenia grzewcze. Wnioskodawca wykonywał czynności na hali tylko przy urządzeniach w ruchu. Do jego obowiązków należało odłączanie i czyszczenie kabli, podłączanie i odłączanie silników. Na hali panował hałas wynikający z pracy urządzeń, zapylenie (pył węglowy) i wysoka temperatura (60-70 stopni

C). Zapylenie powstawało z masy formierskiej. Linia produkcyjna cały czas krążyła, zalana forma musiała skrzepnąć. Tak ukształtowana forma lądowała na kracie, która wibrowała, zaś odlew musiał zostać oczyszczony. Ubezpieczony pracował przy kracie: odłączał i przyłączał silniki, które naprawiane były w osobnym dziale. Współpracownicy wnioskodawcy i wnioskodawca otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szczególnych. Współpracownicy w związku z zatrudnieniem w spornym zakładzie otrzymali wcześniejszą emeryturę.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):04:46 – 01:09:20 w związku z e-protokół (...):01:19 – 00:21:00 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka S. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):22:27 – 00:35:41 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka Z. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):36:35 – 00:55:33 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka W. J. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):56:26 – 01:03:06 – płyta CD – k. 52)

Wnioskodawca konserwował i naprawiał urządzenia odlewnicze, które ulegały awarii w związku z panującą na hali wysoką temperaturą. Zdarzały się naprawy czajników, klimatyzatorów, grzejników, wiertarek.

(zeznania świadka Z. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):36:35 – 00:55:33 – płyta CD – k. 52)

Praca skarżącego sprowadzała się do utrzymania w gotowości urządzeń technologicznych – piecy do wytopu, ogrzewania żeliwa, urządzeń zalewających, całej infrastruktury zalewającej, usuwania awarii.

(zeznania świadka S. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):22:27 – 00:35:41 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka W. J. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):56:26 – 01:03:06 – płyta CD – k. 52)

Wnioskodawca nie wykonywał prac warsztatowych.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):04:46 – 01:09:20 w związku z e-protokół (...):01:19 – 00:21:00 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka S. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):22:27 – 00:35:41 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka W. J. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):56:26 – 01:03:06 – płyta CD – k. 52)

Wnioskodawca pracował również na wysokościach.

(zeznania świadka Z. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):36:35 – 00:55:33 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka W. J. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):56:26 – 01:03:06 – płyta CD – k. 52)

Skarżący pracował także w soboty i niedziele.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):04:46 – 01:09:20 w związku z e-protokół (...):01:19 – 00:21:00 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka S. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):22:27 – 00:35:41 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka Z. K. na rozprawie w dniu 8 marca 2022 roku e-protokół (...):36:35 – 00:55:33 – płyta CD – k. 52)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy i aktach organu rentowego oraz w oparciu o załączone do sprawy akta o sygn. VIII U 1029/14, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała, a także w oparciu o zeznania wnioskodawcy i powołanych w sprawie świadków.

Zeznania wnioskodawcy oraz powołanych świadków nie budzą wątpliwości tutejszego sądu przy ocenie ich wiarygodności, nie są wzajemnie ze sobą ani z treścią załączonych do akt sprawy dokumentów sprzeczne, wzajemnie ze sobą korespondują. Podkreślić należy, że świadkowie: S. K., Z. K., W. J.- pracownicy tego samego zakładu pracy w którym zatrudniony był skarżący (Odlewnia (...) Sp. z o.o. w K. Oddział w K.) w spornym okresie pracowali razem z ubezpieczonym na analogicznych jak on stanowiskach pracy wobec czego dysponowali wiedzą na temat rodzaju czynności, jakie wnioskodawca faktycznie realizował w badanym okresie. Co prawda świadek K. wskazał, że praca na hali zajmowała ok. 70 % czasu pracy, to jednak uszczegółowiając wypowiedź podał, że inne czynności nie miały

charakteru stałego. Nadto zeznania świadka co do procentowego podziału czynności są odosobnione w stosunku do pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Nie ulega wątpliwości Sądu, że wnioskodawca będąc zatrudniony w Odlewni (...) Sp. z o.o. w K. Oddział w K. w okresie od dnia 14 listopada 1977 roku do dnia 31 października 2002 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach: na stanowisku operatora urządzeń odlewniczych (od dnia 14 listopada 1977 roku do dnia 21 maja 1978 roku), na stanowisku elektromontera utrzymania ruchu (od dnia 22 maja 1978 roku do dnia 31 października 2002 roku).

Podkreślenia również wymaga, iż organ rentowy nie zgłaszał wniosków dowodowych mających na celu wykazanie okoliczności przeciwnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata

przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r. , poz. 53), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z § 1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W świetle § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w spornym okresie zatrudnienia w Odlewni (...) Sp. z o.o. Oddział w K. od dnia 14 listopada 1977 roku do dnia 31 października 2002 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Należy wskazać, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 ww. rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 roku sygn. III AUa 3113/08, Lex nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 roku sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 roku sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60). Sąd nie jest zatem w żaden sposób związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym pracownikowi świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (art. 233 § 1 k.p.c.) – vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. I UK 316/08, LEX nr 707858, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., sygn. akt III UK 213/10, LEX nr 950436).

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - (...)LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w Odlewni (...) Sp. z o.o. w K. Oddział w K. w wymienionych wyżej okresach była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

W toku niniejszej sprawy, na podstawie dowodów z zeznań świadków, zeznań wnioskodawcy oraz dokumentów (świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych) Sąd ustalił, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych w trakcie zatrudnienia w Odlewni (...) Sp. z o.o. Oddział w K. od dnia 14 listopada 1977 do dnia 31 października 2002 roku gdzie wykonywał prace wskazane wykazie A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w dziale XIV Prace różne poz. 25 Bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano – montażowe i budowlano – remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie stanowi pracę w szczególnych warunkach oraz w dziale III poz. 10 (...) pieców stalowniczych, przygotowywanie do rozlewania i rozlewania stali oraz apretura wleków, poz. 21 Przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniary, poz. 22 (...) żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych, poz. 23 Wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów.

Stanowiska pracy wnioskodawcy wskazane są także w załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa (...) Maszynowego, z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz (...) nr 1-3 poz 1) w wykazie A dział III poz. 43 (...) pieców rafinacyjnych, topielnych, formierni, urządzeń odpylających i odlewniczych pkt 6 - operator maszyn i urządzeń odlewniczych. Wymienione w wykazie XIV prace różne poz. 25 pkt 1

bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie stanowiska pracy, na których prace wykonywane są w warunkach szczególnych – stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przy stanowisku wymienionym w wykazie.

Z zeznań świadków, którzy byli zatrudnieni w spornym okresie w przedmiotowej Odlewni oraz z zeznań skarżącego wynika, iż w ramach zatrudnienia wykonywał czynności polegające na konserwacji i naprawie urządzeń odlewniczych. Ubezpieczony pracował przy linii produkcyjnej, która produkowała formy do odlewów (wybijanie odlewów). Do zadań skarżącego należało także odłączanie i czyszczenie kabli, podłączanie i odłączanie silników. Chodziło zatem o utrzymanie w gotowości urządzeń technologicznych – piecy do wytopu, odgrzewania żeliwa, urządzeń zalewających, całej infrastruktury zalewającej. Wnioskodawca pracował w ruchu ciągłym w hali odlewni gdzie panowały warunki szkodliwe dla zdrowia takie jak wysoka temperatura, zapylenie, hałas. Ponadto ubezpieczony nie wykonywał prac warsztatowych.

Pojęcie "pracy w warunkach szczególnych" jest pojęciem prawnym, co oznacza, że tylko praca skatalogowana w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jest pracą w warunkach szczególnych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, Lex nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75).

Praca w warunkach szczególnych istotnie powinna być wykonywana stale, czyli ma to być podstawowe, zasadnicze zajęcie pracownika. Nie oznacza natomiast, iż praca taka ma być wykonywana wyłącznie, czyli bez jakiegokolwiek wyjątku. Nie tylko udowodnienie tego byłoby trudne a nawet niemożliwe, ale nawet mało prawdopodobne jest aby pracownikowi wykonującemu prace w szczególnych warunkach nigdy nie zdarzyło się wykonać innych czynności, w szczególności, nie zaliczonych do pracy w warunkach szczególnych.

Jak przyjął Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 9 maja 2014 roku w sprawie III AUa 1255/13 - przyjęcia, iż zatrudniony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie niweczą natomiast krótkotrwale nieobecności na stanowisku pracy związane np. ze szkoleniami, pracami biurowymi, sprawozdawczością, jak również wykonywanie innych prac, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, ale stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości, która już daje się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do cytowanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku (LEX nr 1469326).

Podsumowując, stwierdzić należy, że po uwzględnieniu spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy niewątpliwie spełnia on wymóg co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym wnioskodawcy przysługuje prawo do spornego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Stosownie do wyniku postępowania na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. Sąd obciążył organ rentowy obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego poniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił w oparciu o § 9 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.0.1800) – punkt 2 sentencji wyroku.

Żądanie odsetek, jako nieobjęte sporną decyzją, może być przedmiotem odrębnego wniosku kierowanego do organu rentowego. Należy przypomnieć, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne

jest merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza zakres zaskarżonej odwołaniem decyzji. Przed sądem odwołujący się może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, nie może natomiast żądać czegoś, o czym organ nie decydował.